

Waterwandeling Binnenstad Leeuwarden

De wandeling begint op de plek waar de Wirdumerdijk het Naauw kruist. Zo'n 800 jaar geleden, bestond Leeuwarden uit drie terpen aan de oever van de Middelzee. De Wirdumerdijk was een waterkerende dijk; ten westen lag de Middelzee, ten oosten het Friese land. Op de brug staat u dus precies op de oude grens van land en zee. In het zuidwesten, richting de Waag was de Middelzee. Het Naauw, nu een smalle gracht, was de afwateringssluis van het Vliet. De rivier de Ee mondde uit in een baai, nu het gebied tussen Weerd en St. Jacobsstraat.

Wandel langs het Naauw

De kademuren van het Naauw dateren uit de 18e eeuw en zijn de oudste nog bestaande kademuren van Leeuwarden. Dit is ook het kleinste natuurreservaat van Leeuwarden. Er groeien bijzondere plantensoorten, zoals de steenbreekvaren, de schubvaren en het muurleeuwenbekje. Vlak voor de brug aan de linkerkant is in de kademuur een steen te zien waarop een klok is uitgehakt. Het was hier te smal voor schepen om elkaar te passeren. De regel was dat de schipper, die als eerste met zijn pikhaak de steen aanraakte, voorrang had bij de doorvaart.

Loop linksaf over de Brol. Hier heet de straat Over de Kelders. U kunt via een trap beneden langs de kelders lopen. Er is ook weer een trap omhoog.

De straatnaam herinnert aan de oude bierkelders, die duidelijk te zien onder de

straat. De verlaagde kade is bedoeld om het laden en lossen van schepen te vergemakkelijken.

Sla linksaf de Minnemastraat in en ga direct weer linksaf, de Poststraat in. Als u aan het eind rechtsaf de Grote Hoogstraat inloopt, loopt u over de oude terp Nijehove-Zuid. U kruist vervolgens de Eewal. Dit was vroeger de bedding van de Ee, die meer naar het westen de Middellzee instroomde. Rechtdoor lopend, de Kleine Hoogstraat in, merkt u dat de straat weer omhoog voert.

U loopt nu de helling van de terp Nijehove-Noord op. Aan het einde van de straat ziet u de wegen in alle richtingen naar beneden lopen. U staat op de top van de oude terp.

Het iets verderop aan het Schoenmakersperk gelegen Fries Natuurmuseum heeft een permanente tentoonstelling 'Friesland onder water', waar u letterlijk een kijkje onder water kunt nemen.

Sla rechtsaf de Grote Kerkstraat in. Houdt de kerk aan uw linkerhand. Naast de kerk, op het Jacobijnerkerkhof, staat een oude, dubbele drinkwaterpomp. Deze is overgeplaatst vanaf de oude veemarkt. Tegenover de kerk kunt u nog een 19e eeuwse houten waterpomp bewonderen, als u de binnenplaats van het Boshuizengasthuis, het laatste 17e eeuwse hofje van Friesland (Jacobijnerkerkhof 7) opzoekt.

Ga bij de Grote Kerk rechtsaf het pleintje 'Bij de Put' op. Hier was al in 1500 een waterput. Deze put was een belangrijke watervoorziening voor de inwoners van dit deel van Leeuwarden.

Loop rechtdoor de Sacramentsstraat in, steek de Voorstreek over, en loop over de Tuinen. (Halverwege rechts passeert u de gedempte Tweebaksmarkt met het Fries museum en het Provinciehuis). Steek aan het eind van de Tuinen de Nieuwe Kade over, u staat nu bij de Vlietsterbrug.

Aan de overkant van het water ziet u een brede straat. Hier liep vroeger Het Vliet, dat in de jaren '70 gedempt is. Links ziet u de voormalige Prins Frederik Kazerne. De Oosterstadsgracht, die daar langs loopt, is op deze plaats extra breed. Dit is de oude 'baai aan de kaai'. Rond 1900 lagen hier veel tjalken om hun goederen te laden, te lossen en om te overwinteren. Aan de overkant van de stadsgracht en langs het gedempte Vliet ziet u nog allerlei pakhuizen, een overblijfsel uit de tijd dat de handel zich concentreerde in dit gebied.

Loop om de kazerne heen. Na de Kazerne loopt het pad omhoog; u loopt op de wandelpromenade bovenop parkeergarage Hoeksterend.

De parkeergarage heeft de vorm van een oude dwinger (bastion). De dvingers waren de verdedigingswerken van Leeuwarden. Ze hebben de binnenstad haar karakteristieke diamantvorm gegeven, die ook nu nog goed herkenbaar is. Op de wand van de parkeergarage wordt de stedenbouwkundige ontwikkeling van deze dwinger weergegeven in zes illustraties, die de periode van 1550 tot 2000 beslaan. Als u helemaal om de parkeergarage heen loopt, ziet u aan uw rechterhand een draaibrug; de Verversbrug (of Kiepelooop). Daarachter is een witte ophaalbrug.

Ga naar beneden, steek het Hoeksterend over en loop langs de Arendstuin. Aan uw rechterhand ligt een kleine werf met houten boothuizen. Hier wordt ambachtelijk reparatie- en onderhoudswerk aan boten uitgevoerd. Ga rechtsaf de Eebuurt in en loop langs het water. Stop even bij de Waterdriesprong.

Voor u stroomt de Dokkumer Ee. Het overtollige water uit de stad wordt hier naar het noorden geleid. Via Dokkum en Lauwersoog stroomt het naar de Waddenzee.

Loop met de bocht mee de Eebuurt uit. Steek de Noorderweg over en houdt de Noorderbrug aan uw rechterhand. Hier is de noordelijke ingang van de Prinsentuin. U loopt langs de oude brugwachterswoning met daarachter verscholen het oude gemeentelijk badhuis en de Infirmierie.

In dit deel van de gracht worden van oudsher de hardrijderijen (schaatswedstrijden) om de Gouden Bal gehouden. Op deze plek is ook de voormalige finish van de Elfstedentocht. Even verderop naast de gracht was van 1851 tot ongeveer 1920 het gemeentelijk zwembad. Vanwege de bruine kleur van het opgepompte zwemwater werd het ook wel 'de Inktpot' genoemd.

Ga voor het Pier Pandermuseum linksaf de trap op. U loopt langs de vijver bij De Koperen Tuin. De Prinsentuin uitlopend komt u op de Westerplantage. Links ziet u de Oldehove. Steek ter hoogte van de Vrouwenpoortsbrug (voorzichtig!) de straat over en loop het parkje in.

Ook dit parkje is nog herkenbaar als dwinger. Als u halverwege om het hoogste punt gelopen bent ziet u aan de overkant van de gracht het Vossepark. De vijver in het park is een oude verswatervijver. In de 19e eeuw haalden de bewoners van Leeuwarden hier hun drinkwater. Het water uit de gracht was in die tijd te vervuild geraakt om nog van te drinken en deze verswatervijver diende als alternatief. In zuid-oostelijke richting ziet u de stadsschouwburg De Harmonie en twee kantoortorens van resp. 75 en 113 meter hoogte zich weerspiegelen in het water.

Loop het parkje uit, steek de Westerplantage over en sla links het Klein Schavernek in.

Onder de westerpijp zit een pomp. Deze pomp verhindert nu de doorvaart van boten door de Nieuwestadsgracht. Er wordt een nieuw doorstromingsplan gemaakt zodat de pomp kan verdwijnen en de grachten toegankelijk worden. Daarvoor is het belangrijk dat de waterkwaliteit in de binnenstadsgrachten ook verbeterd wordt. In het project verbetering waterkwaliteit binnenstadsgrachten van de Blauwe Diamant zijn daarvoor maatregelen opgenomen. De riooloverstorten in de kademuren, die bij hevige regenval direct op de grachten lozen, worden gesloten. Daarnaast wordt het verontreinigde bagger verwijderd en het instromen en inwaaien van straatvuil tegengegaan. De grachten zullen ingericht worden voor kleine recreatievaart, zodat ze volop gebruikt kunnen worden.

Ga rechtsaf de Nieuwstad op en loop langs de gracht richting de Waag. Ga aan het eind rechtsaf de Wirdumerdijk langs. Rechts ziet u de Mercuriusfontein, symbolisch einde van de waterwandeling.

De Mercuriusfontein is een VVV-prijsvraagontwerp van beeldhouwer Bredow van 1923. De liggende, naakte man staat symbool voor de handel, de vrouw met vis voor de visserij, de vrouw met sikkel voor de landbouw. De bronzen Mercurius, verbeeldt de handel en verkeer en vervoer. Zo symboliseert deze fontein de economische impuls, die ook het water geeft aan de stad.